

Ühunik Auresaare.

Merine jäära pea kõie otsas
ehl

Ratša sõit suure lala selgas.

Kerla mängu loori asutuse heaks

wäljaannub

Auresaare Mati - saks.

Auresaare kirjutas

Ch. Aßafrei päriate kirjadega trükkitud.

1881.

2000
Enamid Auresaarest.

Merine jäära pea kõie otsas
ehl

Ratfa sõit suure kala selgas.

Kerla mängu loori asutuse heaks

wäljaanumb

Auresaare Pati - saks.

Auresaare linnas

Ch. Aßafrei pärlate kirjadega trükitud.

1881.

Genfuri poolq' lubatud.

Riias, 14. Augustil 1881.

Nr. 3250

2

1881 n. 3. 6

Ilm oli õige ilus, päike paistis soojaste ja pigistas ilma suurema waewata higi ihust wälja; pääle lõunasel aeal kõndisin ma aino üksi Kuresaare linna uulitsal, kus ma terwise finnitamise pärast mere wee pruukimiseks olin. — Maeadest mööda käies kuulsin ma mitmeist tubadest ilusat floweri häält wälja kõlawat, mis mind natukene elawamaks tegi, sest ma olin omaš mõtetes nagu maha rõhutatud ja pool uimane. Nenda edasi kõndides jõudsin ma mere poole linna kõrwale parki, kus üks wäga armas ja ilus jalutamise plats on. Sisse astudes tuli se lugu mulle naagu eilsest pääwast meele, kuidas ma siin 30 aasta eest 15. Septembri kuu pääwal elajate laadal käisin, mill siis just selle koha pääle laata peeti, kus üks jopauk teiest porisem, keik lage paljas wält, üks kuuse koores unil siin teine sääli inimeste ja elajate jalge all tallata oli, mis naha parkijad pärast nende pruukimist senna olid wedanud; — seda lagendiku

hüiti sell ajal „linnapääwäli“. — Tulgu nüüd ega üks nii wanna mees sellesamma „linnapääwälijale“ ja pangu tähele ja tuletagu neid pühke unikuid meele ja otsigu neid taga. „Linnapääwäli“ on nii ilusaks puiestitkaks saanud, et lust ja rõõm sääl ilusaid uulitsaid mööda kõndides südant täidab ja mõnda elu koormatest maha rõhutatud waimu üles võib äratada. Minul oli se nägemine suureks äratamiseks, kui siin ühest uulitsast teise ilusama pääle kõndisin, üks üksik puu teisest uhtem, üks põesas teisest perekam ja toredam. Üksikult siin parkis kõndides mõtlesin: Jumal õnnistagu niisugusid auusaid mehi, kelle pähe need mõtted tulnud, Kuresaare „linnapää wälja“ pori august ilusat parki ehitada, ja õnnistagu neid, kelle kääb siin tegewad olnud ja weel saawad olema. Keik seda ilu nähes tuli mulle weel üks uus himu, see on, see paigas ka linnu laulu häält kuulda, aga see igatsus ei saanud mitte täidetud, sest ehk see paik neile küll armas koht oleks, siiski ei ole need armsad, aga arad loomakesed siin aset wõtnud, kus nii palju rahwast alati liikumas on. — See himu, linnu laulu kuulda, jät see lord minu siisse paigale.

Mida enam aeg õhto poole läks, seda rohkem jalutajaid siines pargi nultsate pääle, kes suuremast osast ka pati saksad olid, — woiš ehk oma linna kodanikkusi sešs küllalt olla, woi mina neid tundsin. Iffa hiljema aea poole hakkas linna mängu-koor sešs ehitud platsis mängima, andis mitmed ilusad ja mõnused tükkid kuuljatele maitsta, mis keif jalutajad rõõmu ja heameelega tähele panid.

Nüüd teame meie, et see ladedus juba kaua aea cest on kadunud, et kus palju rahwast kous käimad, neile, kellel selle tee pääl jüda nõdraks ehk keel kuwakš läheb, toorel kombel ööldakse: Mis teil seega tegemist? waid ausal, peenel, lahkel wiisil küsitakse: Ehk on teil midagi tarwis? pruukige seda ja pruukige seda. — Sešs on seuna parli ilus maea ehitud. — Selle nimetud maea wastu seisab ka üks suurema mängu wõi laulu kooride tarwis ehitud plats, mis wäga tore plaani järele on üles toušnud.

Mina tulin nüüd ühte ilusa paika, kus mõned meeste rahwad istusid ja juttu puhusid. Üks neist oli mulle tuttaw, see palus mind nende seltsi maha istuda, — tegi mind teistele ka tuttawaks; siis pa-

lusid mind kõik platsi võtta, mis mulle
õige meele pärast oli. — Mina kiitsin
neile teige esmalt, kuidas see ilus park
mind rõõmustab, ja kuidas see Kuresaare
linna auustab ja ilusaks teeb. — Juba
olid mõnedki tõsised reisi loid ja kantsakad
jutud ära kõneldud, kui ma oma südame
päält välja valasin: et mulle oleks suur
lust kord maale sõita, et seda maad ja
rahvast, kellest aea-lehtedes veel vähem
räägitakse, kui Hollandi-maa rahvast, näha
saaksin; päälegi on tohtrid mo terwise
kinnituseks heaks kiitnud, mähna puu
metjas jalutada. Aga, kus poole peaksin
sõitma, seda saate teie, mo head härrad
mulle juhatama, kus üht lõbusad paika
eest leida? — Kõik mo sõbrad soovisid
ühel meelel, et ma Kerlale pidin sõitma,
ja üks neist pakkus ennast ka mulle selts-
laseks, Kerla sõitma. Teised aga ütlesid,
et nädala lehes olla lugeda olnud, meite
meeeste laulu koor minna Jaani pääwal
Kerlale, siis olla õige aeg senna sõita;
päälegi oleme uetawast suust kuulnud, et
Jaani pääwal säääl furnu aea püha pühit-
setakse, siis, jah, siis sõidame teie kous
Kerlale. Mina arvasin nenda: Lähen
ma suure seltsiga ühes, siis jääb mulle

wäga wähe aega midagi tähele panna; suurem osa aega läheb kott' lohinal juttu sorinal nagu muidu edasi, — ma lähen pääm enne seda ja jään Jaanipääwaks ka senna, siis on rohkem aega midagi tähele panna. Ma ilmutasin need mõtted ka sellele, kes mo seltsi ennaft pakkus ja tegime kauba ära, et hooime homiku, see oli 23. Juunil kellu 4 pidime Kuresaarest wälja sõitma. Müüd tellisime teit, mis seals tarwis oli, walmis.

Homiku kellu 4 olime juba tee pääl, mis õhtu poole läks. Wara pidime sellepärast sõitma, et pääm wäga palaw oli. Linnast minnes kolmanda wersta sees oli üks wäga ilus wäike mõis; tee wiis meid mõisast otse läbi, nõnda et aidad, ärbel, sepaõda ja tuuleweesti paremat ja suurem osa maeasid pahemat lätt jäid. Mõis ise seisis esimist külgepidi roosi ja wiljapuu aedas, nagu esimine laps ema süles rõõmsa ja naeruliku näuga. Roosi ja wiljapuu aea taga paistis üks wäga ilus pargi sarnane lehe puu mets, mis homikuse pääwa paistel kahte tilkadeft hiilgas ja läikis nagu hõbedaga üle tõmmatud. Mina mõtlesin: Onnelik on see mees, kellel niisugune maa tükk jalge alla antud ja osaks

pandud. Seda ilusad kohta laiemalt tähele ei jõudnud panna; hobused läksid kiirelt mööda.

Tee pääl ajasime väha juttu, sest ma püüdsin teile tähele panna, mis aga silma eht kõrwa puutus. Seitsemendama wersta pääl nägin kummagil pool teed üht moisat, aga mõlemad olid werst eht $1\frac{1}{2}$ maad teest kõrwal. Paremat kätt ööl di Randwere ja pahemat kätt Muluto moisa olewat. Meist ei tea ma midagi ööl di, meie sõitsime kiirelt edasi. — 12ma wersta kohal sõitsime ühest kaunis suurest moisast mööda, mis ühe kõrget sugu Baroni päralt ööl di olewad. Maeade poolest näitis see koht kaunis perekas olewat, selle hullas ka üks wabriku maea oli, mida tema kõrge korsknaas tunnistas; sest et se koht suurest teest rohkem wersta maad paremale poole suurte põldude keskele kõrwale jäi, ei woinud ma sedagi suuremal möödul tähele panna, — mis ööl di Paadla nime kandwad. 13ma werstani oli selle tee äär ilma suurema metsata ja osalt lage. Ühest suurest ja kahest wäikesest kiwi süllast olime tänine üle sõitnud, tee oli ühesugune tasane, ilma mägesita; suuremad metsad jäid kaugale paremat kätt seisma. — Siin oli esimine küla ja pidime ka ühest wäikesest mäest üles

minema ja pärast külast läbi jõudes, veel vähemast, sääl kallas meie tee paremat kätt postki tee päält kõrvale; maa oli ikka lage, ilma metsata. Mina jäin juba kahtlema oma sõbrade jutu üle, kes Kerlat väga löbusaks kohaks kiitsid. Sääl tulid mõned talu kohat mõlemil pool teed nähtavale ja veel edasi minnes kauniste küla, kus ka üks õige-usu kirik pahemat kätt seisis. Talu kohtadest ja küladest, kust mööda olin läinud, pean tunnistama, et need õige mo meele pärast olid. Iga talul oli kiwist aed õue ümber ja aedaärt mööda wahtra ja saare puud istutud; ega ühel ka oma wäike õuna ja marja puu aed maea ligi, mõnel ka kaunis ruumikas, mis lahtise õue piiri kitsaks aeanud. Selle rahwapuude armastust võib kiita. Mõnede talu kohat Mõnnuste külas oli nenda lehtpuude sisse mässtitud, nenda et paljas fatuse nukk veel wälja paistis. Maead olid muidu kaunis korralised wäljaspoolt näha, aga enamiste keik ilma koräkata, mis veel wana aea orja põlwe waimu meele tuletab. Külast läbi jõudes jäi üks kroonu mõis paremat kätt põldude keskele leht puude warju, armata poole wersta kaugusel — eemalt nähes ilma tähtsa

tähele panemise. Nüüd wiis tee meid
 otse suure metsa sisse, kus eemalt waates
 paremat kätt leht ja pahemat kätt üks
 väike ilus maja oma kõrwaliste hoonetega
 seisis, siin peeti kinni. Nüüd oleme Kerlat,
 ütles mo seltsimees rõõmsal näul ja astu-
 sine wantrist välja. Juba selle maea oue
 sisse astudes pidin ma oma rahul olemist
 tunnistama, et mo sõbrad mind mitte
 narrinud ega petnud ei ole, kui Kerlat
 nimetasid. Sest wäiksest kohast, kus praegu
 olin, wõin öölda: kui see keige oma õuna,
 marja ja põesa puude, rooside ja aea wilja
 peenartega, just kui ta siin on, Kuresaare
 alewis seisaks, siis peaksid alewi saklad
 kinni laetud palgel kummardades selle illu-
 dust imestama. — Kellu oli juba kuus
 ära, kui seia jõudsime. Meie olime rõõmsad
 selle üle, et nii tulised mehed olime olnud,
 nenda wara linnast välja sõitma, sest ilm
 oli juba õige soe. Siin oli waea, et
 oma ihu selle sõidu järele pidime toidu-
 sega kinnitama. Meil oli keif tarwitus
 omal kasa töötnud, ei olnud muud waea,
 kui et pidime tulist palawat keeba wet
 paluma, mis lohke pere emand meile warsti
 muretses. Selle pere emandale jäime wiist
 palju tänu wõlgu, mis see armas inimene

meie ette muretses, — lauad ja pingid olid aidaš puude warjus nagu meie tarwis walmis pandud. Kui nenda ennast olime kinnitanud ja ka mõni õlle pudel ilma korgita korni, korgi kandjate seltsi tagasi pandud, siis läksime kiriku mõisa parki, mis just üle tee selle maja wastu ulatas, kus üks wäraw meid siisse laskis. Juba siisse astudes pidime tunnistama, et see üks wäga lahke ja lõbus koht on. Üks üsna sirge uulits, mis olla $\frac{1}{4}$ werst pitk, läks otse ida poole, teine kitsam läks õhtu-põhja poole, meie läksime esmalt suuremat teed. Põlised wahtra ja saare puud, mis mõni juba ammu mulda läinud kasi senna istutanud, seisid oma laia lehtes okstega kummagi pool teed, kaugemal seisid põlised wanad ja noored lepad, kõrgema koha pääl männad, nenda et se ruum päris suur mets oli. Mõnnes kohaš olid istumise pingid jalutajatele. Meie istusime. Lindudel, selle laulu ma siin ammu igatsesin kuulda, oli nende homiku laulud parajaste kasil, üks siin, teine jääb puu latwas, ega ühel omad salmid peas, muud kui lasid oma Roojat elada oma kiituse lauludega. — Mina ei leia praegu mitte sanu, seda üles rääkida, kuidas see kuulmine

ja nägemine mind rõõmuistas ja mo waimu Jumala auu tundmisega täitis. — Edasi kõndides jõudsime ühe kaunise jõe ligi, mis suurde lepa puude wahelt läbi jooksis, kust üks laud süld, üksi inimeste tarmis tehtud, üle wiis. Siit sülla päält nägin korraga, et meie üsna kiriku külje all olime ja kiriku mõis oli ka siin sammas, sest kummagi juure ei olnud mitte täit 20 sülda maad. Kiriku oue astudes pidin tunnistama, et Jumala koda kindla korra pääl ja mõnusa plaani järele tehtud ja korra päralise harimise läbi heas korras hoitud. Kõrge trepp wiis kiriku uksele, laijad afnad antsid lahket walguft, — lampis plek katus. Ega keegi rahaks ei pane, et torni plaan just mo meele pärast ei olnud, läks wäga järsku peeniseks, muidu oli see koda wälja poolt wäga kaunis ja mõnus. Ka siin paistis selle rahwa puude armaatus wälja. Kiriku ouele oli korra ümber walli äärt mööda wahtra puud istunud, mis suisel aeal waraste kirikulistele tulusat istumise warju andsid. Ma woin tunnistada, et ma niisugust lõbusat kohta mitte maeal ei ole näinud. — Bargist risti läbi minnes nägin ma, et ses ruumis wist $\frac{1}{8}$ osa kõrget männa metsa oli. Siit läksime furnu aeda,

mis üleütlse kõrget männa metsa täis oli. See rahu paik oli ka õige mo meele järele, — muud kui selle talu rahwa hana ristide plaaniga ei olnud ma mitte ühna rahul. Need olid nenda: risti samba külge oli kül põigiti puu löödud, mis teda ristiks tegi, aga nende kolme risti otsad olid kahelauaga ühentud, mis teda jälle ära rikkus ja teda maea katuse plaaniks muutis. Oles see minu olemine, teiseks minu tegemine, ma keelas niisuguste ristide rikkumist ärra. Balju hana kivisid, kivi ristisid, üks koguni marmori kivist ja katšraud risti kullaga kirjutud, kauristasid seda paika ja veel üks matuse kabel.

Et meie sõitmise kasuks mõne tunni võ külgest olime näpietanud, siis oli meie nõu nüüd see, et pärast furnu ajast väljaminnemist lõunat võtmine ja selle järel aedas puude warjus keispääwa aea külgest mõne tunni võ tundideks tegime, — (panime magama). Kui paar tundi ses ammetis olime olnud, siis olime selle tööga walmis. Nüüd läksime weel kord parki, iseäranis seda jõe laiemalt tähele panema. Jõe äärt mööda käies leidsime, et ühe jämeda lepa juurte alt üks tahutud palgi ots jõe põhjast välja paistis, mis arwata üheksa kunni kümme tolli iga kanti paiks

oli. Lõplikult, mis meie ta külgest wee
seest võtsime wälja tõsta, tunnistasime
teda tamme puuks; sest ei saanud meie
aga ometegi aru, kui wanast aeast ja mis-
pärast see palk senna on jäänud, teab keegi
seda, see seletagu seda mulle ja teistele ka.

— Wastu jõe jooksu üles minnes leidsime
üht tammi, mis läbi üks osa sest jõest
partis sügawaks tiigiks sai, mis suplemise
tarbis üsna mõnus, — meie küls seda tempu
see kord ei teinud. Ilka ülemale, kiwi
süllast mööda minnes olime pargist wäljas.
Sääal nägime üht poisikest midagi kalda
alt otsinud. Tema juurde jõudes küsisin
mina: Tere noor mees, mis sa otsid siit
jõe põhjast? Tere ausad sõnad, — püüan
wähisi, wastas tema. Poisi silmist paistis
wälja, et Looja käest häid andisi oli saanud,
sellepärast katsusin ma teda mitme küsimise
läbi jutu ajamisele äritada. Ta wastused
olid julged ja otseohesed, aga just mitte
rumalad. Meie algasime nenda:

Mina: Kuule noor Kerla mees, kui
sina üht ehk ka mittu wähja kätte saad,
— mis sa siis nendega teed?

Pois: Eks ma müi hea hinna eest ära.

Mina: Kui suur on siis sinu hea
hind ühe wähja eest?

Pois: Mida nenda, kuidas ostja väärt on.

Mina: Mis jutt see on, „kuidas ostja väärt on“, ega sa jo ometi mitte ostjad ei kauple, vaid vähja? sest ei sa ma mitte aru.

Pois: See tähendab seda: Suured rikkad saaksid andvad suure summa, vähi-tesed (vaesed) saaksid andvad vähe vara, kadaka saaksid kadugu, — nende käest ei saa midagi. Nenda ei ole vähi hind mitte ühe sugune, vaid nenda, kuidas ostjad juhtub olema, nenda vähi hind.

Mina: Noh, kuidas meie siis täna vähja kaup saame?

Pois: Kuusad, suured saaksid, meie saaksime vist väga head kaup, kui mul vähise aga oleks; just esimest olin ma silmanud, — sellegi pidin teie päale tulemise läbi kautama, — seega meie kaup on üsna katki.

Mina: Noh armas pois, siis oleme meie sulle täna suurte saaste nimel suurt kahju teinud?

Poisi paled löid punasest ja vastas: Bai ausad saaksid, ega ma seda ei tahtnud öelda; ise muljus silmad maha.

Juba neist vastustest oli poisi proovimiseks küll, oli jo selgeste näha, et poisi

Kese tume pruunid juuksed mitte jahu koti külges ei rippunud, waid hea andidega inimese pea külges, kust ilus puhas jumekas palenägu wälja paistis ja säääl teraw waim läbi selgede silmade wälja waatis. Seega ütlesin weel, pois! endist julgust tagasi kutsudes, mis kord tahtis kaduda: Kuule hea pois. Sa oled mul wäga meelepärast, ütles mulle, kas sul on aega ja lusti meile täna seltsilaseks jääda? siis ehk tasume sulle wähi püüdmise kahju jälle ära. — Pois wõttis endist julgust jälle taggasi ja waastas: Mis tööd siis suured safsad mulle andwad?

Mina: Ei muud midagi, kui et sa mulle Kerkla jõge näitad ja meiega juttu aead.

Pois: Jõge woin ma teile küll näidata, aga juttu ei mõista ma suurde safstega mitte ajada.

Noh, eks saame näha, siis on meie laup walmis, säh, siin on kümme kopikat kae rahaks. Pois wõttis raha kääle suud andes wastu.

Meie lähime sest paigast edasi ja pois näitis raeile päris lapse kombel suure lusti ja elawa röömuga, keif sügawamad urgad ja kalda alused, seletas meile säääl juures, kui palju wähja ta sell ja teisel pääwal

saanud, mis hinna eest ta need ärrannud ja mis ostjad talle olla rääkinud, n. n. e. ja ajas nii palju juttu, et meil aega midagi rääkida 'polnud. Viimaks wiis meid ühe suure hallika juure, mis kiriku juurest arwata üks werst põhja pool oli, mis leest jöest wett wälja ajas. Siis rääkis pois, kuidas ta wanade meeste kääst kuulnud, kuidas endisel ajal keegi selle hallika sügawust tahtnud mõõta. Sels pannud ta raud kangi pitka kõie otsa ja lasknud hallikasse. Kui kõie otsa lõpnud, siis tõmbanud ta kõie tagasi ja tahtnud kõie pikkust mõõta; aga kui wiimse kõie otsa hallikast wälja tõmbanud, näinud ta kohkudes, et raud kang kõie otsast kadunud ja selle asemel üks werine jäära pea sarwipidi senna otsa seutud. Siis ei olla see kõie pikkust julgend mõõta, lasknud kõie otsast lahti, mis kolinal keige jäära peaga hallika põhja tagasi läinud. Sest saadi 'pole keegi julgend hallika sügawust mõõta.

Seda juttu rääkis pois nii sure usawõtmisega, et ta silmad ilka lord korralt suuremaks lasksid, kuni juttu lõpetuses poole suuremad olid, kui teiste juttude ajal. — Kui ta sellega walmis oli, küsisin minna: Anule, hea pois, kas tead meile ütelda,

Kust laugelt see kena Kerla jõgi haab ja
kuhu ta läheb ehk lõpeb? — See küsi-
mine wõttis natuke poisi peatama, aga
warsti läks poisi suu jälle lahti. Mina
seda küll mitte iseenesest ei tea, aga mul
on sest jöest üks laul peas, mis ma teiste
kooli poiste kääst koolis kirjutasin ja pähä
õppisin, see annab sell küsimise pääle was-
tust. — Ma andsin poisile jälle kümme
kopikat selle ette, et ta see meile ette laulaks.

Nüüd istusime hallika äärde puude
warjumaha ja pois algas oma laulu nenda:

Kuulge mennad, kuulge lugu,
Kuulge seda laulu lugu!
Kes on Kerla kirkul käinud,
Kir'ku, kõrtst korralt (korraga) näinud,
See sääl nägi näitamata,
Jlust jõe kiitamata.

Kord läis fiin üks Sõrwe sõber,
Ütles mulle: Kuule wader!
Ütle mulle salgamata
Minu mõistust põlgamata:
Kust see ilus jõgi haab?
Kus ta wiimaks ära lõpeb?
Kus ta kõige sügawam?
Kus ta kuulsam, ilusam?

Mõistlik küstja, oh ime!
Leidis mind, kui terve pime.
Tema mõistis küsida,
Ma ei mõistnud wastata.

Sellepärast läksin ma
Jõe otsa otsima.
Leidsin siis, kust hakkab ta,
Seda ka, kus lõpeb ta,
Kus ta keige sügavam
Kus ta kuulsam ilusam.
Salgamata tahan ma,
Seda keik siin seleta.

Sauveres, kus Tammi mägi,
Hakkab armas Kerla jõgi.
Säält ta tuleb linga lõnga,
Ümber kätta, ümber künka,
Koplist, põllust, heina maalt,
Hane-pesa küla alt,
Kuni jõuab Svõmba küla,
Sääl ta pugeb sülla ala.
Kirgu tee pääl peab ta
Süllast läbi minema.
Nega mõõda hakkab ta
Ikka enam paisuma.
Juba siin on kene lugu,
Jões elab kala sugu:
Ingud, lutsud, haawi pojad,
Wähid wiitvad poiste ajad.
Jõgi jõuab Kerla niita,
Ei ta võta aega wiita.
Ikka, ikka edasi,
Sial mitte tagasi,
Ikka paisub paisemaks,
Kalda künkad kõrgemaks.
Siin ta pole enam oja,
Juba jõgi, läbi aja

Läheb kirgu mänitu,
Põhatuma hallika. (Siin näitis ta lädga hallika poole.)
Siin ta täidab oma kõhtu,
Võtab vastu elu ohtu.
Sest saab jõel jõud ja rammu,
Vistub agarama sammu.
Ei ta taha aega viita,
Lõttab Lehu tagant niita.
Nüüd on jõud ja rammu kääs
Ja ta rohkem talu fees.

Ikka, ikka edasi,
Sial mitte tagasi.
Jõgi ruttab rutuga,
Kuni päris Kerlal ta.
Rahest süllast peab ta
Kerla parki (aeda) minema.
Keige tähtsam on ta siin,
Kus tall lähe tammi piin
Päris teed nüüd raskendab,
Edenemist ehitab.
Rahes arus peab ta
Pargis ümber rändama.
Puude marjus jookseb jõgi,
Kaldad kõrged nagu mägi.
Siin ta huulsam, ilusam,
Keige tähtsam, tulusam.

Kui ta pääseb pargist välja,
Lusti lüües heidab nalja,
Joodab teil see jõe küla,
Jõuab Kerla mõisa ala,
Joodab Kerla mõisa karja,
Ilma, et ta saaks sest marja.

Ilka, ilka edasi,
Sial mitte tagasi.
Kuni wiimaks jõuab ta
Paadla Urwa heina-ma.
Pae süllaft peab ta
Lõuna poole tõttama;
Kuni jõuab wiimaks ta
Paadla lahte hingama.
Otsas jõe tee ja tegu,
Otsas minu laulu lugu.

Poisikese hääl oli juba nõdraks läinud, kunni laulu lõpetus kätte tuli. — Sina oled üks tuline tubli pois! kiitame meie poisi wahwust.

Pääle selle, mis siit saadid olime kuulnud ja näinud, andis mo seltsimees ja sõber mulle nõuks, et meie weel üht järwe waatama lähemine, mis ligidal peab olema. — See nõu oli mulle väga mola järele. Warsti tõttasime hobuste juure ja sõitsime üle jõe loode — põhja poole, kus tee meid kahest külast ja siis ogapuu metsast läbi wiis.

Selle tee ääres oli esimine koht, kust mööda sõitsime, kirkonna kooli maja keige oma kõrwaliste hoonetega paremat kätt tee kõrwal. Nagu keif talu kohad selle rahwa puude ilu armaštust tunnistawad, nenda si puudunud ka siin seda mitte. Raja

wõis ehk napist 20 süllda tee kõrwal olla, siiski näitas ennast wähe lehtpuude warjust wälja; wahtrad ja saared olid ümber oue istunud, oua ja marja puud keskel, laged ouet ei saanud meie nähagi. Niisammuti pean ka neist taludest ütlema, kust selle tee pääl mööda sõitsime. Kui meie arwata 3 wersta olime sõitnud, siis olime järwe kaldal, mida Kuru järweks saab nimetud. Järwe sees on 5 saart ehk laidu. (Nenda rääkis meile üks wana mees, keslega õnneks järwe kaldal kokku juhtusime.) Jda pool kaldas olla Randla moisa päris piir, kus kaldal 2 talu kohta: Kuru ja Lihula koht. Lõuna pool Saatu kroonu mets; õhtu pool Anumi-Sarabiku pered, Kaarmise kroonu moisa talud; ja põhja pool kaldal on 2 karja moisat; 1) Karumõisa — Pidula päris moisa järel ja 2) Järumõisa moisa — Randla päris moisa järel.

Lõuna-õhtu poolt jookswad mitu jõest järwe sisse, mis sui ajal ka ära kuiwawad, kellest aga ühte nimetan, see on toori oja, kus mõne aasta eest õige rohke kala saak olnud. Kui keegi leidnud, et kalad olla järwest jõge mööda metsa ujunud, matnud ta jõge järsku kallaste kohal puuotstega tiheli findi, nenda et kalad läbi

ei pääsenud. Kui nüüd kalad metstast järve poole tulnud, siis olla tall õnn olnud, et mõis paari waka osa säinaid kättega kaldale loopida. Üks ainuke jõgi jookseb järvest wälja ida poole, Lihula perest mööda, kus kaks wesiweskid pääle ehitud, kus wilja jahwatakse ja laudi saetatakse. — Selle pere wärawa taga on üks wana Eslaste Maa-linn, mis Kerla ja Mustjala kirikonna ühine ööldakse olewad.

Wana mees rääkis edasi: Nimetud wiis saart järve sees on 1) Lõuna pool otsas Linde rahu, kus madalad kase-metsa ja heina kaswab; 2) Kandla saar, kus kõrget palgi metsa: kuuse, kase, lepa ja muid puid ja palju heina kaswab, sääl on ka üks heina küün pääl; 3) Dina rahu, kaswatab ka puid ja rohku; 4) Kiwi rahu, kus midagi ei kaswa. Need 4 saart on Kandla päris mõisa järele. 5) Kuumi-saar — Kuumi perete päralt. See kaswatab keigesugust metja ja puid ja rohkest heina. (Seda rääkides näitis ta iika jõrmega nende kohtade poole.)

Järve sees on 8^{sat} seltsi kalu: Mugid, ahwenad, kiisad, ingud (lutsud), latikad, säinad, serged ja wähid. Dina rahu juures peab järi keige sügawam olema, kus ta

rohkest 9 sülda sügaw on. Wana rahwas rääkinud, mis weel noortemate suus edasi liigub, et sääl olla kord hirmus suur aawi kala nähtud, kellel suur sambla mätas nina pääl olnud. Kala ise olnud 5 sülda pikk. Keegi ei ole nii suurt kala siit järwest wälja püüdnud, siis on ta jo täna ka siin sees. — Waatke ausad jaksad ette, et Teie talle roaks et saa, kui järwe pääle lähete! Nenda lõpetas wanamees naerdes oma juttu, — kirsutas nina ja palus natuke tubakast meite kääst piipu.

Ma tänasin teda selle juttu eest, andsin talle tubakast ja küsisin: Kas teie weel midagi wanaaegsed sest järwest meile jutustada teate? — Wana mees kõhatas, säädis piibu ette ja alustas uuesti juttu:

Järwe sündimisest räägib wana rahwa jutt nenda:

Järwe asemel kaswanud suur mets, metsas elanud mets elajad, kelle hulgaft üksi karud nimetaks. Kord läinud karud üks teisega kurjal kombel tigedaSte tülise. Bahal tujul tuislanud naad hirmus suured augud maa sisse, mõiranud müraja häälega, kiskunud kisa tehes teine teist weriselt, — weri jooksnud käppadega kaabitud aufudesse kofku, — et jälestuse wäärt, see

loht maad koledate rojastud. Wana-isa (taewa taet) pannud paha elajate paha tööd pahal's ja annud käsku, et paha loomad peawad käre kautama. Aga tüh-jast asjast tõusnud tülist oli paha loomade paha meel nii pahal's saanud, et sest tähelegi ei pannud. — Wana-isa hea süda ei wõinud paha tegu sallida, — aga loomad ei kuulnud sana. Sää! tulnud Wana-isale korraga wana sõna meele: „Wiska koerde kapaga wett pääle, siis jääwad rahule“. Siis annud Wana-isa pilwele käsku, karudele wett pääle kallata. Pilwe, usin udu lindu, tõtnud käsku täitamaie. Wihma sadanud karudele kangeste kaela, kuni kangekaelsed karud wihma wee sees uppumise surma said. Sest ajast saadik on see paik karu nime saanud ja karu järweks jäänud.

Meie andsime wana mehele weel kord tubakat piipu ja 20 kopikat selle kena juttu eest. Ta tänas ja soovis meile head teed ümber järwe minna, ise läks oma teed.

Meie seltsi pois, keda Kerkalt kaasa wõtsime, ütles rõõmsal näul: See jutt, mis wana papa rääkis, oli selge tõsi, nenda olen mina seda lugu ka kuulnud. — Ja kui teie soovite, siis wõin ma teile selle

jutu tõendamiseks üht laulu laulda, mis
niisamuna, kui seda Kerla jõe laulu teiste
koolipoiste kääst olen kirjutanud ja õppi-
nud. — Meie palusime poisil seda teha,
kes ta varsti algas:

Sattusin kord Saatu metsa,
Tahtsin Tae mää otsa
Minna, vaatma karu järve,
Käisin tergest, olin värgme.

Elisin sääl esmalt ära;
Tegin teede ristis lära.
Hüüdsin ühte puhku abi!
Häda hääl käis metsast läbi.

Viimaks wisa waewa järke,
Ega see ei olnud terge,
Sain siis Saatu metsast wälja,
Lusti pärast löin siis nalja.

Kui siis kuulsin kohinat,
Karu järve kahinat,
Siis ma süda sööstas rindus,
Joudsin joosta, juba lendus.

Tulin toori ojale
Säina saagi rajale.
Oh, see on üks ilus järi (järv),
Maagu Kalelea meri.

Korra ümber kõrgeb mäed,
Metsast järve jookswad jõed.
Oh, see on üks ilus järi,
Maagu Kalelea meri.

Esmalet wõtsin seda ette,
Ei ma jooksnud joonilt wette.

Tahtsin järwe ümber läia,
 Wlimal's wee pääl lusti luia.

Sammud sääd'sin Saatu poolt
 Ruumi poole, kandsin hoolt,
 Et ei efsiks enam ära.
 Mötlesin ka mõnda pära (järel).

Sain siis Saatu metsast wälja
 Kuulsin Kuumilt kena nalja:
 Lind sääl laulis lepa otšas,
 Teine saatust saare otšas.

Ega muil sest p'ole häbi
 Et siit joonilt läksin läbi.
 Kord ma kohkusin, jain soitu,
 Waatsin wana-niidi loitu.

Sain nüüd kuulsa karu metša,
 Kena karu järwe otša.
 Koera ojaft koogerdes
 Läksin läbi lääberdes.

Jõud'sin järsku järu mõtša,
 Järu-metša-järwe mõtša.
 Oles muil sääl aega olnud,
 Oles'sin wiist mõnda kuulnud.

Missest mina targemals,
 Oles saanud ergemals,
 Looja loodust ära tundma,
 Lemale sest tänu andma.

Mitu jõge õhto poolt,
 Djakesed metsast, soolt
 Jookswad Järu (Kar) järwe siise.
 Seda olen näinud ise.

Üks ainus jõgi ida poolt
 Lääb wälja, läbi Wesil' soolt.

See pole ka nii väga vähe, (väike)
Ja säätaſe ſääl warſi töhe (tööle.)

Sääl weſt-weſti jahu teeb,
Ja ſaag ſääl palgid lauaks lõõb.
See koht on ligi Lihu=linna,
Üks werſta maad on järweſt ſinna.

Rüll Lihu=linn on tähtjas paik,
Üks wana rahwa warju paik;
Kus waenu ajal wana, laps,
See linna ſiſſe peidu läks.

Säält järwe kalda jändaſin,
Ja Kura kalda largaſin,
Et tähtſat asja 'polnud ſääl,
Siis olin warſi jälle teel.

Ma ſöitsin jalgsi poſti ſöitu,
Kus parem pahemega wõitu
Üks teiſeſt mööda tõttaſid,
Ja waheſt wõimust wõttaſid.

Juba jõudſin Tae niiti,
Lõpetasin jala küüti,
Ma ükſi ümber järwe läind,
Keit järwe ääred järgelt näind.

Nüüd iſtu maha, pai jalgu,
Sa oled nendega nüüd wõlgu.
Et järwe ümber kandaſid ſind;
Nii maenitſeſin iſe end.

Ma heitsin maha hingama,
Üht pudelit ka panin ma
Suu pääle ilma punnita
Ja laſſin lahkeſt kulista.

Gull' 'pole, et nüüd uimufin
Ja une waipa waibuſin,

Rord unes läisln uuesti
Weel järwe ümber järgestl.

Rui unes ümber järwe läin'd
Sa teif weel paremine näin'd,
Siis wiimaks seisis weel mo ees:
Üks kala magas kalbal wees.

Oh, hirmus suur, oh, hirmus suur,
See kala oli kaunis suur.
Weel wiimaks seisis une sees
Mo ees üks wäike wana mees.

See hüüdis mind ja ütles siis:
Nüüd olgu sinul linnu wiis,
Et istu kala kaela pääl'
Ja söida sügawuse teel'.

Nüüd märkasin ja mõtlesin
Sa õnne teele tõttasin.
Waat kole kala oli sääl
Suur sambla mättas nina pääl.

Ma olin warsti walmis sääl,
Rahdjala kala kaela pääl,
Sa sambla mättast hoidsin ma
Küll kinni lahe läpaga.

Sell kalal pitkust sülda wiis,
Oi, oi, kuis oli tema wiis, (kombe)
Rui ärkas, läks ta nii kui lind,
Wiis järwe põhast läbi mind.

Üks, kaks jo jõudsin lugeda,
Siis oina rahus olin ma;
Üheksa sülda sügawa',
Sääl tahtis kala magada.

Nüüd surma hädas olin ma.
Küll andis unes mõelda.

Ma pldasin teil kallid nõud, —

See paigal panin nimi: haud.

Ma siputasin jalaga,

Sell' kala lida kannaga.

Siis kandla saare kaldale

Mind wiistas wiha meelega.

Sääl wäsinb leha hingasin;

Nittumail et weel pääsesin.

See ländis unes rutuga,

Just naagu tõe hutiga.

Kui pois nii laugele oli laulnud, oli hing kurtus ja puna palges; — ütles ähvides, et salmisid ollne weel jeb laulus, aga polne ta peas selged, ollne segased. — Ma tänasin poisst selle laulu eest ja andsin talle 10 kopikat selle pääle, et ta mulle jeda järwe ja ka Kerla jõe laulu ära kirjutud annaks, mis pois rõõmuga lubas. — Tõesti ma olen wäga rõõmus selle üle, et olin fird Kerlale sõitnud.

Nüüd oli waea nõu pidada, — kas pidime fird ümber järwe minema, ise oma filmaga waatma, kas just nii on, naagu wana mees oma jutuga ja pois oma lauluga tunnistanud. Teg oli aga nii löbusaste ära läinud, et tarta oli, kui ümber järwe lähetsime, siis wist suurema osa aega selle tarwis õõ külgest peaktime näpistama. Pääle selle tuletas mo sõber

mulle meele, et hooime Jaani pääw on, et peame Kerlale furnu aja pühale mine-ma. Weel rääkis mo sõber: Teie saate hooime weel uut asja siit Kerlalt kuulda ja näha, mis teie mitte ep' olete siit maalt lootnud leida. — Noh, mis asi see siis peaks olema? küsisin mina. — Teie saate Kerla noort mängukoori kuulda, kes Jaani pääwal oma noort nõdra jõudu mööda Jumala teenistuse ajal saab mängima. — Korraft paremaks. Kas Saaremaal ka juba mängu koori asutakse? see olete uuem kui uus asi. — Olgu see uuem küll, kui uus, — aga asi on ometi tõsi, wastas poisike. — Täiesti pean ma seda imeks panema ja miks pärast weel rohkem? — Kuulge, üle minema nädala reedesel pääwal olin ma Kuresaare turul ühe Wiljandi-maa mehega kous, kes ütles, et ta teie Saaremaad risti ja rästi läbi käinud ja närtsu närusid taubelnud. — Mina küsisin: Kui teie seda maad nenda, kui ütlesite, olete läbi käinud, siis olete jo ka Saarlaste elu lugu, kae kätku, edenemist waimuharimises tähele pannud, — kuidas sellega siis lugu on? Oi jah! wastas Wiljandi mees, ja hakkas nii sornal juttu puhuma, ehk parem öelda waesid

Saarlasti teutama ja söimama, naagu oleks loode tuul haffand tormiks minema, nii läks mees ise juttu ajades pahafemaks. Mis ta keif rääkis, ei taha ma mitte wälja rääkida, mõnda asja aga nimetan, kuidas ta ütles: Saaremaal olla foolid nii waeses korras, et wäga wähe rahwa seas on, kes lugeda mõistwad, kirjotusest ei ole juttugi; ühe häälega laulu mõistwad üksi seminariistid ja kihelkonna koolmeistrid, nelja hääle laulust pole juttugi. Nagu Bapua pagana rahwaste seas keige rumalamad on, nenda olla ka Saarlased teiste Ülema-Gestlaste kõrwas ja weel palju muid söimu nimesid säadis ta waeste Saarlaste kohta, need jäägu nimetamata. Aga Sakalat kiitis mees taewani kõrgeks, naagu Gewesuse rahwas oma Tianat. — Sellepärast ütlesin ma, et see uuem, kui uus asi on, kui siit Maa-rahwa seast mängu-foori leian.

Hea küll, ütles mo söber, aitab Jumal meid selle õõ üle elada, eks siis näeme.

Mina ei jätanud seda juttu weel mitte nii, waid küsisin osawõtlikult järele: Kuida see neil võimalik olnud, mängu foori asutada, sest see ettewõtmine ei nõua keige esmalt mitte tulist igatsemist ja himmu

õppimiseks, waid ka tubli kotti täis raha, et mängu riistad kätte saab, säääl ei ole üksi nõu, waid joudu tarwis. Neil peab wist üks iseäranis koht olema olnud, kust selle abi on saanud. — Mina arwan, wastas mo sõber, et ma sest asjast natuke rohkem tean, seega ütlen mina nii palju: Neil olla esite küll lootust olnud, kirku lastas abi raha saada; aga kui riistad ostetud ja kääs olnud, siis ei ole mängijad mitte kirku tingimistega kofku leppinud ja nenda jäänud see mängu riistade kulu, pääle 2½ sada rubla, mängijate seltst pääle kanda. Nemad heitwad nüüd oma noota koguduse armastuse merese seega, et tähtsail pühail laulu lehti trükkida lasewad ja olen ka kuulnud, et tahwad mõnda raamatut wäljaanda ja nenda pitkamist korjata. — Kord küsisin ma ühe mängija kääst: kuda teie see raha, mis teil weel ep ole, kofku saate? See wastas: „Jehowa on meie karjane, et meil saa ühtegi waea olema. Kui Jehowa koda ehitab, siis pole töö tegijate waew mitte ilma aegu. — Jumal saab aitama, et meie oma austud ja armsa saksa- ja maa-koguduse armastuse merest nii palju haljud kulu oma palwe noodaga wäljatõmmata mõime, et

meie rõõmuga ütelda: Attumal! Ja kut
meie kuidaagi oma häda peaksite oma sugu-
wendadele Illemaale nimetama, siis saaks
meie mure lühikese aja pärast puhas selge
rõõm olema. Praegu kanname küll kanget
õppimise muret, mis kellegi naeru asi ei
ole, pääle selle veel riistade mõlgu. Aga
see lootus Jumala pääle ei olle veel kelle-
gile häbi teind, see kinnitab meid."

Siiis on nemad oma ankrut õige
koha pääle siise lastnud ja mõime neile
julgeste õnne soovida, wastasin mina. —
Nüüd oli jutu ajamisega aeg õhtu ligi
jõudnud, et ümber järve minemine järsku
maha jäi. Linna meie ka ei tahtnud sõita,
sest meie pidime jo Kerlali kiriku aja püha
esimalt ja pärast Kuresaare laulikute Jaani
pääwa pühitsemist kuulma ja nägema. —
Seega oli selge, et siin kõhegil õõ-maea
otsima pidime. Lepa mamma juure ei
julgend jo minna, sest saäl võldi kortli
saksad olewat, seepärast lastsite oma noota
moeale, „ühe looma katses". Meie saime
õnnega kofku õõ-maja leidmise poolest.

Et meil õõ-maea hea olnud, woite
sest arvata, et meie Jaani pääwa homi-
kul kessu $\frac{1}{28}$ alles walget pääwa näha

saime, meie poolest oli selle tunnini ikka pime, sest meie magasime.

Kirik seisab metsa sees, sellespärast oli waratseid kirikulisti siin ja sääl puude warjus istumas nähha. Et aega oli, läksime kiriku, seda Jumala koda seest poolt waatama. Seda peab ütlemä, et siin midagi soowida üle ei jäänud. Keik täieste tubli ehitus, mõnusa joont pääl. Iseäranis oli sääl palju raiutud kivist näha: Altari postid ja pildid raamid keige krooniga kivist; kantset parandast üles äärani kivist, kooride postid, keik raiutud kivist ja üleüldine kiriku parand on raiutud kivist. Kiriku seinad ja lagi walged, koorid ja toolid koldsed; oreli koor ja orel walwaka sinised. Altari ime ilus pilt on selle sana järel, mis Jeesus Petrusese mere pääl ütles: „Oh sina nõdrausuline!“ (Matt. 14, 31.) Orel on 6^e registriga, ka täieste oma nime wääriline ja koha täitja, selle koha koguduse kohaline.

Kui meie kirikut seest olime tähele pannud, tulime jälle wälja, sest aega oli weel. Sääl nägime paar noort meest rahwa juures ümber käimat ja laulu lehti pakkumat. Meie wõtsime endale ka paar tükki, sääl pääl oli keik Jumala teenis.

tuse kord ja laulud ülewel. Wiimse nurga pääl oli paari sõnaga nimetud, et raha, mis trükist üle jääb, mängukoori asutamiseks pruugitakse.

Jlm oli aga täna väga heitlik, et karta oli, kas ehk kange tuul wiimaks wihma ka ei too? ja seega Jumala teenistust furnu aedas ei segaks. Seega anti aega, et näha saaks, kuidas läheb, — ometi wihma ei tulnud. Kellu $1\frac{1}{2}$ 11 elistati kellad ja rahwas ruttas kiriku, kus altari teenistus ära peeti. — Kui see möödas oli, siis ruttas kogudus wäikesel wiisil furnu aeda, mis üle jõe minna õige ligidal oli.

Furnu aedas oli kabeti treppi pääle õpetajale üks musta kalemiga üle kaetud kantsel tehtud ja selle kõrwal niisammuti üle kaetud laud mängijatele. Kui kogudus, kus sead väga palju linna rahwast nähti olewat, tei kous oli, siis wiis seda rahwa hulka õige suureks koguduseks pidada. Nüüd algas mängu koor laulmist. Mängijad oli 8 meest, kelle hulgas üks wäike poisike Piston Cornetti puhus, teised olid tei täie kasmuga noored mehed. Mängimise ja hääle puhtuse juure jääb küll weel soowida, aga nii lühikese

(3 kuud) aea õppimise kohta oli see täht-
jas asi küll, mida peab kiitma, päälegi
neist meestest, kes ega pää põllu ja muud
tööd peavad tegema.

Laulud said enamiiste keit seltsi män-
gitud, mõni puhuja võis wist wäsinust
tunda. — Õpetaja jutlust peab kiitma;
säälsai surm omaš keige loomulikumas
üliskonnas (mundris) keige (andwärgi) töö
riištatega koguduse silma ette näitusele
toodud, et ka keige rumalam ja targem
seda wõis mõista ja teda tunda, kes ta
on, mis ta teeb ja wõib. — Paar koori
laulu, mis lehe pääl ülewäl, olid wäga
liigutawad ja mõnused. — Nii palju
tahtsin sest kiriku aea teenistusest öölda. —

Pärast Jumala teenistust furnu aeaš
oli wäga palju linna rahwast parkis näha,
kes ennast lahke õhu sees röömustasid ja
ennast walmistasid seda röömu wastu wõt-
ma, mis tulemas, sest laulu lipp seisis
parkis platši pääl ja kuulutas iga ühele:
„Siit ilmub täna midagi.“

Saksa rahwas löndis edasi, tagasi
parkis lõbusat juttu ajades, — nooremad
heitfid wahest nalja, ega ühel Jumala
loodust nähes rööm ja hea meel. Kuida
laulmine parkis kõlanud, sest lei tea mitte

ütelda, ma ei olnud mitte sääls, mida küll kahetsen, teiste kääst kuulsin: olla väga ilusast kolanud. — ?

Nüüd oli aeg reisi pääle mõelda. Sääls tuli ka selle Willandi naru kaupmehe jutt mo meele ja mõistsin kōnet Saaremaa rahwa kohta täieste ülekohustuste juttude hulka, sest, kus rahwa hulgas niisugused ettemõtmised ilmuvad, neist ei wõi nii põlastawal kombel rääkida.

Kuresaare linna joudes oli juba õõ aeg kääs, ega üks atjis omma korterit ja hingamise aset. Jaani pääw on möõdas. Head ööd!

* * *

Teisel pääwal läis see Kerla reis mulle teif uuesti waimu silma eest ehk mõtte ringist möõda ja mo südame tunnistus tegi mulle kohtuseks, et ma Kerla noore mangu loorile kudagi wiisi peaksin abiks olema. Kui ma natuke raha annaksin, see ei ulataks palju, sest kui palju minagi wõin anda?! Mõtlesin ja mõtlesin, arwasin ja arwasin. Sääls ütles keegi mulle mõtte ringist: „Heida noota parema poole ühe looma katses. — Kirjuta oma Kerla

reis ühes jutuks ja anna mälja „ühe looma katselks. — Iga Geestlane tahab ka hea meelega Saarema „Ottentotidest“ ehk „Bapuadest“ midagi aru saada, kuita ka selle eest peaks raha maksuma. Ringitse jutt Kerla mängu foorile — „ühe looma katselks.“

Selle mõtte juure jäin. Wõtsin sule pätte, — kirjutasin. Waat, — siin ta on. Soowin, et see noot täis suuri kalu läheks, kunni läriseb.

Kui peaksin pärast kuulda saama, et see ettemõtmine nimetund foorile kasuks on olnud, siis woin jälle ennast sest reist röömuštada. —

Uuufaid kriitika meistrid palun ma, feda auu mulle pakkumatta jätta, „Kure-saare Pati saksa“ oma kohtu lotta lutsuda, sest temaga ei saakski teie walmis, saaksite saea süü asemel tuhat wigaleidma. Urwage ise: Kramatikat ei ole ma õppind, wana ega uus kirjutuse wiis ei ole kummagi selged. Seega võib wigasid lugemata olla. — Olemas aegas on juba palju uusi kirja wiisisi, ehk on minu wiis ka üks neist?

Ma olen heast südamest teinud, mis

ma olen wõinud, saab wist parem maitse-
ma, kui meie aegse aea lehtede iga nädala-
lised nääklemsed, millest mitme mehel
juba himmu lurguni täis on.

Palju terwist lugejatele soowib

Ruresaare Wati-faks.

Ruresaares, 15. Juulil 1881.